

Människors attityder till varg i Sverige- en enkätstudie

Agata Musial

Foto: Maciej Rodziewicz

Examensarbete/Självständigt arbete • 30 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd; tillämpad etologi

Husdjursagronom-programmet

Uppsala 2025

Människors attityder till varg i Sverige- en enkätstudie

Agata Musial

Handledare: Maria Andersson, SLU, Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd; tillämpad etologi
Examinator: Jens Jung, SLU, husdjursvetenskap och välfärd; tillämpad etologi

Omfattning: 30 HP
Nivå och fördjupning: Avancerad nivå A2E
Kurstitel: Självständigt arbete i husdjursvetenskap
Kurskod: EX0872
Program/utbildning: Agronom- husdjur
Kursansvarig inst.: Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd; tillämpad etologi
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2025
Omslagsbild: Fotografi av Maciej Rodziewicz
Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Nyckelord: Attityd mot varg, vild varg, varg och boskapsdjur, rädsla för varg, jakt

Sveriges lantbruksuniversitet

Institution Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Sammanfattning

Varg är ett av de stora rovdjuren som finns i Sverige och som, efter att blivit utrotad, har ökat i antal sedan ungefär år 2000, både Sverige och också i andra delar av världen. De senaste åren har dock populationen i bland annat Sverige minskats, till stor del av rådande viltförvaltning. Vargen associeras ofta med något negativt och rör ofta upp mycket känslor. Syftet med detta examensarbete var att, genom en enkätstudie, undersöka människors attityd till varg i Sverige samt att undersöka vilka faktorer som kan ligga bakom detta. Detta gjordes genom att en digital enkät skickades ut via Netigate till olika intresseorganisationer, studenter samt andra. Enkäten var fri att sprida vidare. Enkäten var ute under en månad och resultaten analyserades och bearbetades i Excel samt Minitab. Enkäten innehöll olika frågor vars syfte var att få en bild av respondenternas attityd samt eventuella rädsla för varg. Resultaten visade att det inte är så många som känner en stark rädsla för varg, men däremot att man har en negativ attityd till varg. Detta berodde ofta på att man kände en rädsla för att vargen skulle attackera ens hund eller boskapsdjur, eller ens kära och kära så som små barn. Resultaten visade även att det finns väldigt mycket blandade åsikter om varg. De allra flesta anser inte att deras åsikt om varg ändrats mycket under de senaste åren, och anser inte heller att åsikten kan ändras av yttre faktorer, så som medierapportering eller andras åsikter. De respondenter som var djurhållare och bedrev produktion använde sig till största del av någon förebyggande åtgärd mot stora rovdjur, dock ansåg de flesta att åtgärderna inte fungerar. En stor majoritet av respondenterna hade dock inte varit utsatta för en vargattack. Som ovan nämnt visade resultaten i enkäten att samhället är väldigt splittrat när det kommer till vargfrågan, och att det inte är något som skulle ändras med mer kunskap kring vargens roll som toppredator. Slutsatsen i detta arbete är att det krävs mer forskning kring hur människor skulle kunna samexistera med vargen, genom exempelvis bättre förebyggande skydd mot stora rovdjur.

Nyckelord: Attityd mot varg, vild varg, varg och boskapsdjur, rädsla för varg, jakt

Abstract

The wolf is one of the major predators in Sweden, and after being eradicated, its population has increased since around the year 2000, both in Sweden and in other parts of the world. However, in recent years, the wolf population in Sweden has declined, largely due to current wildlife management practices. The wolf often evokes strong emotions and is frequently associated with negative perceptions. The aim of this thesis was to investigate public attitudes toward wolves in Sweden and to identify the factors behind these attitudes. This was done through a digital survey distributed via Netigate to various interest groups, students, and the general public. The survey was open for one month and was analyzed using Excel and Minitab. It included questions designed to assess respondents' attitudes and possible fear of wolves. The results showed that while few respondents reported a strong fear of wolves, many held negative attitudes, often due to concerns about wolves attacking pets, livestock, or loved ones, such as small children. Opinions about wolves were highly diverse. Most respondents stated that their views had not changed significantly in recent years and were not influenced by external factors such as media or others' opinions. Among respondents who were animal producers, most had implemented preventive measures against large predators, although many felt these measures were ineffective. The majority had never experienced a wolf attack. Overall, the survey results indicate that Swedish society is highly divided on the wolf issue, and that increased knowledge about the wolf's ecological role is unlikely to change public opinion. The study concludes that further research is

needed on how humans and wolves might coexist, for example, through more effective protective measures against large carnivores.

Keywords: attitudes towards wolves, wild wolf, wolves and livestock, fear of wolves, hunting

Innehållsförteckning

1.	Inledning	8
1.1	Bakgrund	8
1.2	Syfte & frågeställning	10
1.3	Material och metod	10
1.3.1	Databearbetning	11
2.	Resultat	12
3.	Diskussion	26
3.1	Metoddiskussion	30
3.2	Hållbarhet	31
3.2.1	Social och ekonomisk hållbarhet	32
4.	Slutsats	35
	Referenser	37
	Populärvetenskaplig sammanfattning	39

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Vargen, *Canis Lupus* har genom historien varit ett rovdjur som i stor utsträckning funnits i de nordligare delarna av världen, men som under 19-hundratalet och 20-hundratalet kraftigt minskade i antal (Morales-González et al. 2022). Detta berodde främst på ökad mänsklig aktivitet. Under 1960 talet var vargen i princip utrotad i Sverige. Vargpopulationen i Sverige låg på under tiotalet under flera år, fram till tidigt 90-tal (Ericsson & Heberlein 2003). Under de senaste årtiondena har populationen av varg ökat i Europa och Nordamerika, samtidigt som politiken i flera länder krävt en populationsminskning av varg (Morales-González et al. 2022). En grupp som visade ett tydligt stöd för att återintroducera vargen under 70-talet var jägare runt om i Europa som i stor utsträckning var positivt inställda till en större vargpopulation i Europa, då de inte ansåg att detta skulle vara negativt för resten av viltpopulationen (Ericsson & Heberlein 2003). Dessa jägare ville dock helst se att man återintroducerade vargen i de mer alpina delarna. 1992 blev vargen skyddad under EUs lagstiftning (Barmoen et al. 2024).

I Europa skiljer sig viltförvaltningen på varg mellan länder, från att i vissa länder vara helt förbjudet att skjuta varg till länder där licensjakt tillåts, medan det i vissa länder är fritt att skjuta varg (Bernardi et al. 2025). Att vargen, tillsammans med andra större rovdjur faktiskt ökat i antal i Europa är något ovanligt om man ser till den annars minskande biodiversiteten av arter överlag i Europa och andra delar av världen (Bernardi et al. 2025). I och med att vargen har ökat i population har även antal möten mellan varg och människa ökat (Sjölander-Lindqvist 2015). Det har även blivit vanligare att människor, som till exempel djurhållare, upplever varegens återkomst som problematisk, ofta på grund av att förebyggande åtgärder mot rovdjur så som stängsel, inte har fungerat (Sjölander-Lindqvist 2015). I Sverige och i Europa finns det fler stora rovdjur men just varg är det rovdjuret som är överrepresenterat när det kommer till konflikter mellan vilda djur och människor (Barmoen et al. 2024). Attityder och känslor kring just vargen kan också skilja sig avsevärt mellan människor, även mellan människor som bor i samma område (Barmoen et al. 2024). Detta leder också till olika åsikter om hur viltförvaltningen för varg ska se ut (Barmoen et al. 2024). Vad människor faktiskt har för åsikter och känslor kring vilda djur kan bero på många olika aspekter, däribland kulturella, religiösa eller baserade på ens individuella värderingar (Castillo-Huitrón et al. 2020). Utifrån dessa och även andra faktorer har människor format åsikter kring vilda djur och detta har i sin tur påverkat hur bevarandet och förvaltningen kring dessa djur sett ut.

Enligt insamlade data från 34 länder fanns det år 2022 ungefär 21,500 vargar i Europa (Bernardi et al. 2025). På grund av olika anledningar, som exempelvis viltförvaltningen i några specifika länder hade ett par länder färre än 100 individer, något som uppmättes år 2022. Dessa länder var Norge, Danmark, Nederländerna, Belgien, Ungern, Österrike och Luxembourg (Bernardi et al. 2025). I de europeiska länderna är det endast Sverige, Norge och Finland samt Österrike som verkar ha en något begränsad ökning av varg, medan det i de flesta europeiska länder skett en relativt stor ökning. I och med vargens ökande population ökar även risken för att vargar kommer närmre människor. De största orsakerna till konflikt mellan människa och varg är attacker på tamdjur, konkurrensen om annat vilt mellan jägare och rovdjur samt rädsla kring vargattacker på människor (Bernardi et al. 2025). Att en varg attackerar en människa är ytterst sällsynt och det sker nästintill aldrig av en frisk varg som haft tillgång till annan föda (Iliopoulos et al. 2022). Det finns fall där sjuka vargar attackerat människor, då rör det sig oftast om rabiessjuka vargar i länder som bland annat Kina, Ryssland och Indien (Iliopoulos et al. 2022). I Europa, där rabies överlag är en sällsynt sjukdom, är det också en väldigt låg risk att en rabiessjuk varg skulle attackera en människa (Linnell et al. 2021). De attacker som orsakats av till synes friska vargar hade ofta en mer komplex orsak. Vargattacker som rapporterats exempelvis i Västra Iran, verkade vara direkt kopplade till att de skett i områden med låg täthet av bytesdjur, hög täthet av människor som oftast levde under sämre socioekonomiska förhållanden samt områden där vargens huvudsakliga föda var boskapsdjur (Linnell et al. 2021). Utöver det finns det fåtal dokumenterade attacker gjorda av en sjuk eller skadad varg (Linnell et al. 2021).

Det finns inget dokumenterat fall av att en vild varg attackerat en människa i Sverige, förutom ett fall från år 1821 då det var en varg som vuxit upp i fångenskap som attackerade en person (Naturskyddsföreningen, 2021). Det finns även ett mer känt exempel, där en kvinna som var djurvårdare på Kolmårdens djurpark dödades av en varg 2012 (Berge 2018). Detta var då heller inte en vild varg, utan en varg som levte i fångenskap och med människor och där djurvårdare dagligen gick in i vargarnas hägn.

En grupp med norska forskare genomförde år 2014 en studie där man ville testa om vargar, vid upprepade närmanden av människor, reagerade på något speciellt sätt (Wam et al. 2014). Man ville testa om vargarna blev mer benägna till att då även närma sig människan. Man gjorde detta genom att närma sig vargarna upprepade gånger, med hjälp av en sändare (Wam et al. 2014). Man hade sändare på sex vargar, och man rörde sig i fem olika vargrevir under dagtid och under parningssång (Wam et al. 2014). Efter att man lokaliserat en varg rörde sig en

person rakt mot vargen, antingen i tystnad eller pratandes. Samtliga vargar flydde när personen närmade sig, i genomsnitt när de var 248 m från vargen. Ingen av dessa vargar varken visade sig eller gjorde läten ifrån sig. Den slutsats som studien kom fram till var att risken för att man i Skandinavien som förbipasserande människa ska attackeras av en varg är minimal (Wam et al. 2014).

1.2 Syfte & frågeställning

Syftet med detta arbete var att undersöka människors rädslor och attityder gentemot vargen i Sverige, samt att undersöka vad som kan ligga bakom dessa. Syftet är också att diskutera vilka möjligheter och utmaningar som finns för samexistens.

Följande frågeställningar hanteras i det här arbetet:

- Vad har människor för attityd till varg i Sverige?
- I hur stor utsträckning känner människor rädsla för varg?
- Vilka faktorer påverkar människors attityder och rädsla?

1.3 Material och metod

Denna studie syftade till att undersöka människors attityd gentemot varg i Sverige, genom en enkät. Enkäten skickades ut digitalt den 18 mars, 2025. Den fanns tillgänglig under en månad, till och med den 18 april. Enkäten spreds via maillistor till studenter, Fåravelsförbundet, Rovdjursföreningen, Svenska Dreverklubben, en Facebookgrupp för fårägare samt direkt till privatpersoner. Enkäten var fri att sprida vidare då det var en öppen länk, där alla som hade tillgång till den kunde svara.

Undersökningen genomfördes genom att en enkät skapades i Netigate, med totalt 28 frågor som delades upp i fem delar. Den första delen av enkäten innehöll frågor om respondenten själv, så som kön, ålder, sysselsättning, vart respondenterna bodde och liknande. Den andra delen av enkäten innehöll frågor om respondentens uppfattning om varg samt om hen har upplevt eller upplever en känsla av rädsla kring varg. Denna del innehöll även en fråga om respondenten har sett en vild varg. Den tredje delen av enkäten riktade sig specifikt till djurhållare. Svarade man nej på frågan om man hade djur gick man automatiskt vidare till nästa del av enkäten. De frågor som riktade sig till djurhållare hade till syfte att undersöka om man som djurhållare tog hjälp av preventiva hjälpmedel

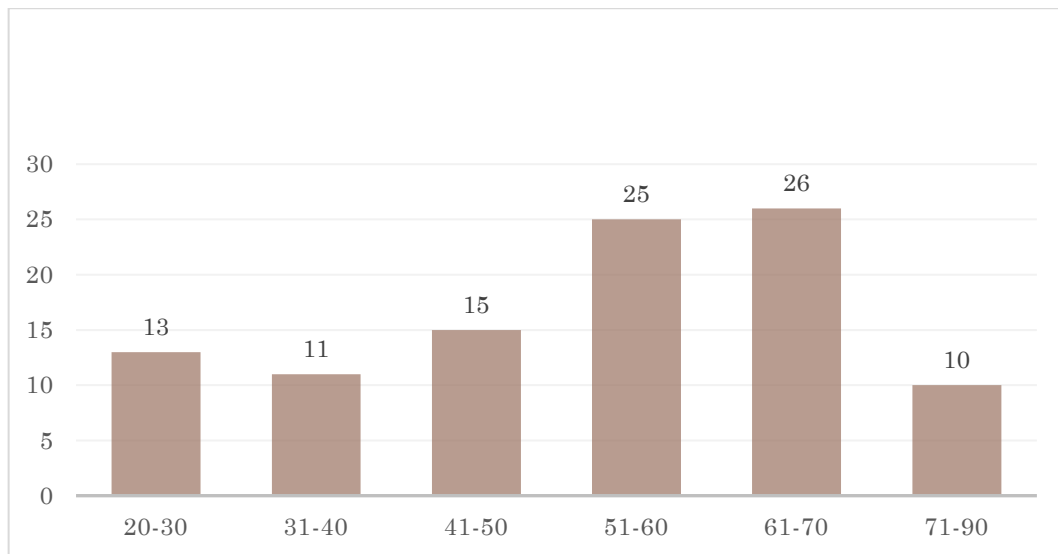
och åtgärder för att skydda sina djur. Nästa del av enkäten fokuserade på diverse aspekter som skulle kunna påverka respondentens attityd kring varg, exempelvis media. Denna del handlade om ifall respondenten själv såg brist på kunskap som en möjlig orsak till negativ attityd mot varg. Den sista delen av enkäten innehöll påståenden som respondenten skulle ta ställning till, utifrån i hur stor grad hen höll med om påståendet. Enkäten stängdes automatiskt efter den 18e april, 2025 och började sedan bearbetas. Samtidigt som enkäten var öppen samlades även information och artiklar om vargar och människors attityd och inställning till varg in, främst genom Google Scholar.

1.3.1 Databearbetning

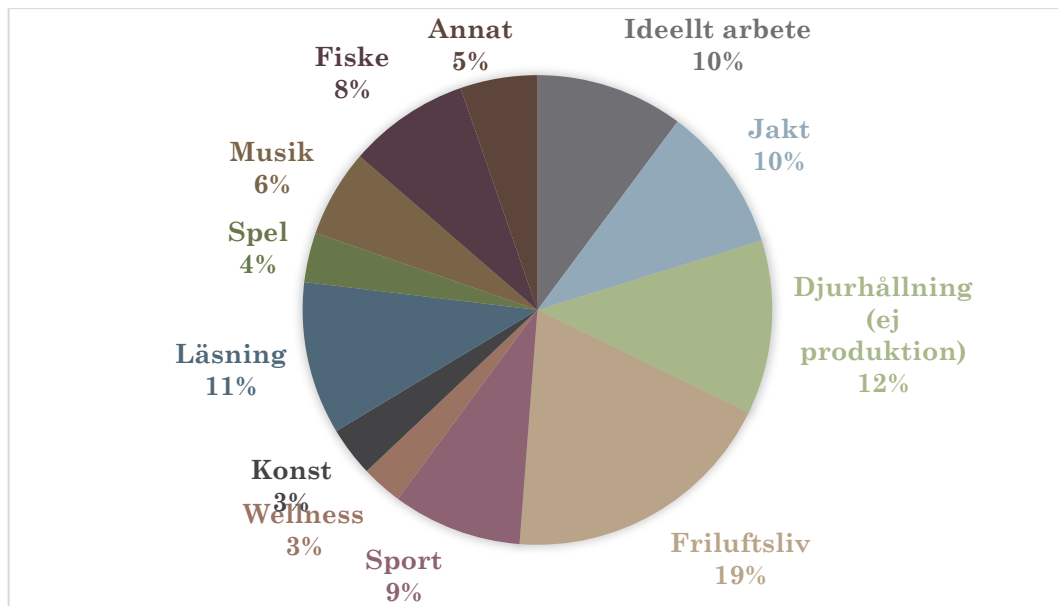
Bearbetningen och sammanställningen av enkäten för detta arbete gjordes via Excel. All data från enkäten exporterades från Netigate till Excel där svaren omvandlades till diagram samt tabeller. För att analysera skillnader i svarsfördelning mellan olika målgrupper användes Kruskal -Wallis test i Minitab. Detta test användes därför att data inte var normalfördelad. Testet lämpar sig för icke-parametriska data och möjliggör jämförelser mellan fler än två oberoende grupper.

2. Resultat

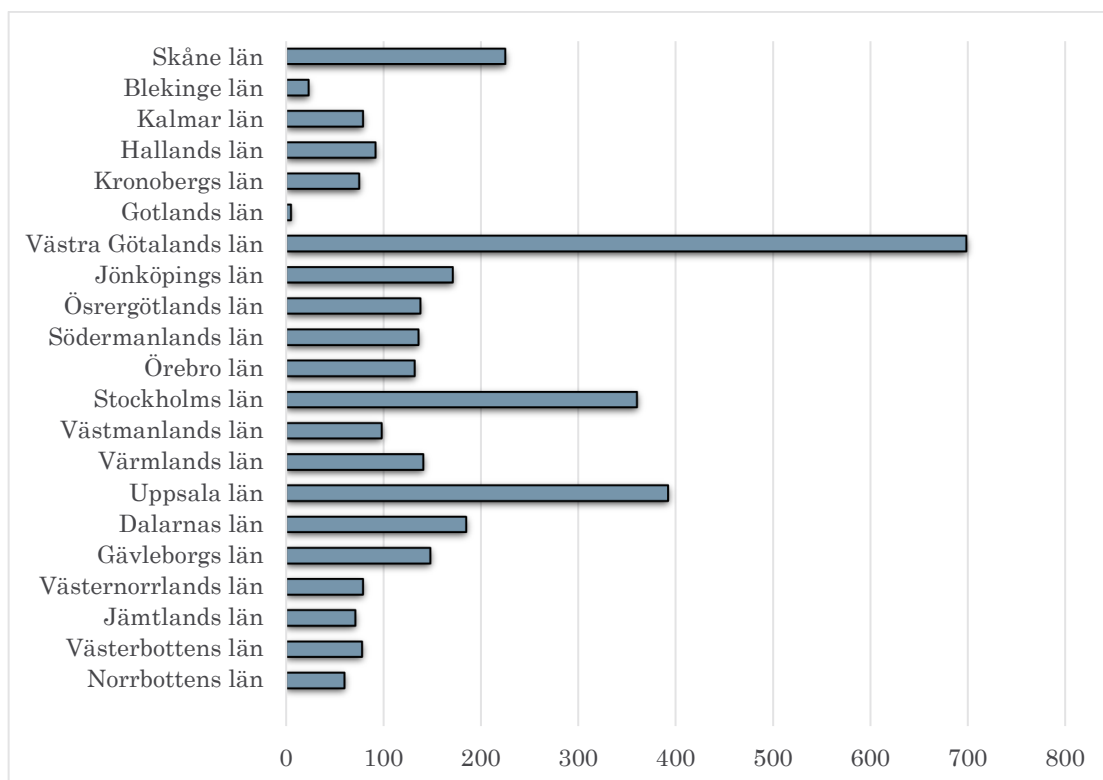
Enkäten var tillgänglig att svara på från den 18e mars till den 18e april 2025. 3386 personer svarade på enkäten, av dessa var det 2782 personer som genomförde hela enkäten från start till slut samt svarade på alla frågor. Av respondenterna (3386) var det 57 % som identifierade sig som kvinna och 42 % som man. Resterande 1 % ville ej ange/ identifierade sig som icke-binär. Respondenterna var i varierande åldrar, där 51 % var mellan 50 och 71 år (Fig. 1). På frågan om personens huvudsakliga sysselsättning svarade 48 % att de är heltids/deltidsanställda. 25 % svarade att de var pensionärer. 17 % svarade att de är egenföretagare och 11 % att de är studenter. Resterande procent fördelade sig mellan alternativen sjukskriven, arbetslös samt annat. På frågan om vad respondenterna har arbetat inom för område svarade 33 % ”annat”, något som diskuteras som potentiell felkälla i diskussionen i detta arbete. Utöver detta angav 15 % att de arbetar inom vård och omsorg, 12 % inom industri. De andra yrkesgrupperna som fanns med som alternativ var: jordbrukare med djurproduktion, jordbrukare utan djurproduktion, myndighetsanställd, student, skola, administration, djurvårdare och forskare. Dessa hade ett par procentandelar vardera. Av respondenterna i enkäten var 16 % djurhållare samt bodde i vargrevir, 19 % var djurhållare men bodde ej i vargrevir och resterande 64 % svarade att de ej var djurhållare. På denna fråga var det totalt 3227 personer som svarade. Av de som var djurhållare (1161 personer) angav 39 % att de har häst och 29 % att de har får och samma andel fjäderfä. 15 % svarade mjölkkor/nötköttsproduktion och resterande fördelades på kanin (7 %), get (3 %) och gris (5 %). 34 % svarade ”annat”. Vad respondenterna ägnade sig åt på fritiden varierade, men 2476 personer svarade friluftsliv. Vidare var det 1560 personer som bedriver djurhållning utan produktion (Fig. 2). På frågan om vilket län man är bosatt i svarade 3386 personer, där flest var bosatta i Västra Götalands län (Fig. 3). Av respondenterna var det 1559 personer (46 %) som ansåg att de bor på landsbygden, 705 personer (21 %) uppgav att de bor i en ort på landsbygden (definitionen var där att det var en ort med under 10 000 invånare). Totalt 1122 personer (33 %) svarade att de bor i en stad, 15 % i en stad med under 100 000 invånare och 14 % i en stad med över 200 000 invånare. 4 % svarade att de bor i en stad med 100 000–200 000 invånare.

Figur 1: Figuren visar fördelningen av respondenter inom olika åldersgrupper”. Den lodräta axeln (Y-axeln) visar hur svaren fördelade sig i procent och den horisontella axeln (X-axeln) visar svarsalternativen. (n= 3386).

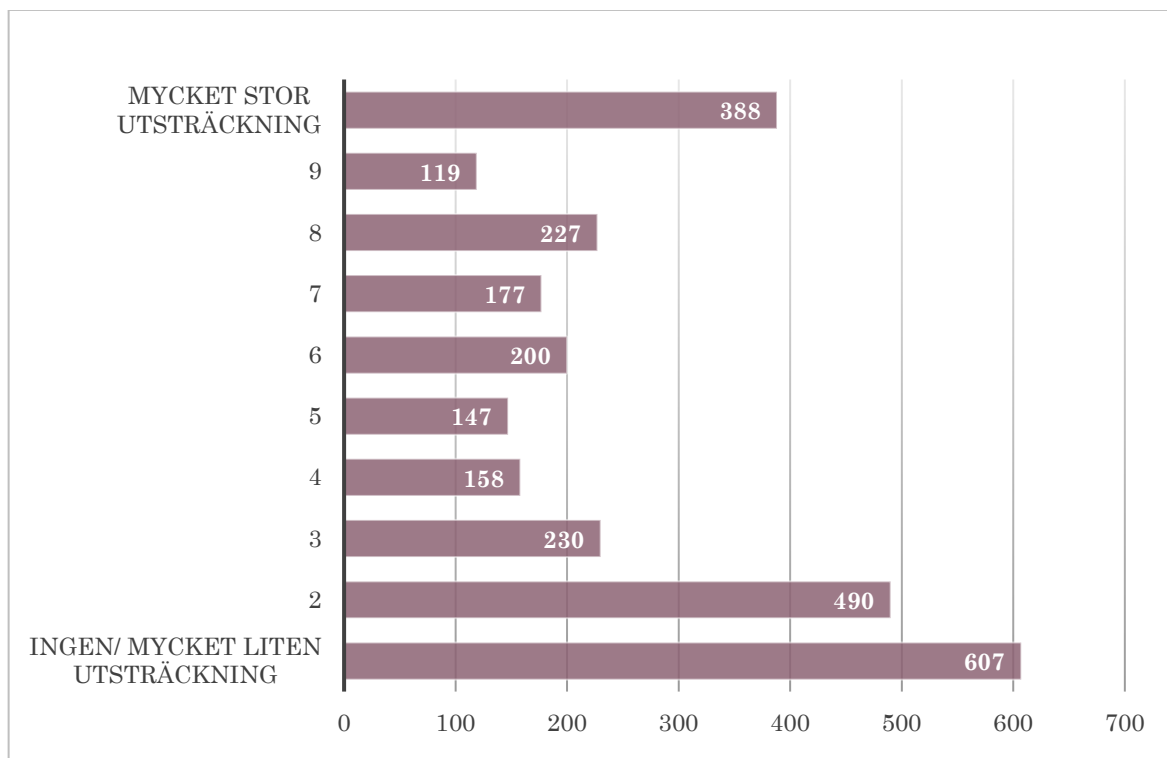

Figur 2. Figuren visar fördelningen av respondenter gällande frågan vad respondenterna har för fritidsintressen, presenterat i procentandelar. (n= 3386).

Figur 3. Figuren visar fördelningen på frågan "i vilket län är du bosatt". Resultatet presenteras i antal. (n=3386).

Efter del ett av enkäten följde frågor mer riktade på varg och vad man har för känslor kring vargen. Den första frågan i denna del var om man någon gång hade sett en vild varg. Totalt antal svarande var 3268 personer, där 1512 personer påstod att de sett en vild varg och 1622 personer (50 %) påstod att de ej gjort det. 134 personer svarade att de är osäkra eller inte vet. 2743 personer svarade på frågan om i hur stor utsträckning man känner en rädsla för vargen. 22 % svarade att de inte känner någon rädsla alls (1) medan 14 % svarade att de känner rädsla i mycket stor utsträckning (10). (Fig. 4). Analysen som gjordes med hjälp av Minitab och Kruskal-Wallis testet visade även att den könsgrupp som svarat att de känner störst rädsla för varg var män ($H(2)=167.38, p < 0.05$). Denna analys gjordes endast för frågan som handlade om i hur stor utsträckning man kände en rädsla för varg. Med hjälp av samma analys kom det även fram att den åldersgrupp som känner mest rädsla för varg var gruppen 31–40 ($H(5)=120.72, p < 0.05$). Även här gjordes endast analysen för frågan i hur stor utsträckning man kände en rädsla.

Figur 4. Figuren visar en 10-gradig skala samt fördelningen på frågan ”i hur stor utsträckning känner du en rädsla för varg”. Resultatet presenteras i antal. (n= 2743).

Nästa fråga handlade om varför man upplevde att man var rädd. På denna fanns sex alternativ varav ett var ”annat” och det sista alternativet var att man inte kände någon rädsla alls. 39 % svarade att de ej känner någon rädsla för varg. 28 % svarade att man är rädd för att ens hund ska bli attackerad. 18 % svarade att de känner rädsla för att ens djur ska bli attackerade. (Fig. 5). I samband med denna fråga kunde även respondenterna fylla i en fritext-ruta, där man mer ingående kunde beskriva vad det var man kände rädsla för. Bland dessa svar kom det in blandade åsikter och tankar, men där en stor del av svaren handlade om att man

var rädd för att barn ska bli attackerade. Det var även många som svarade att man känner en rädsla för att djur, både hundar och boskapsdjur ska bli eller har blivit attackerade. Bland svaren var det dock många som beskrev ett möte med en varg som något de uppskattat och inte något de känt rädsla för, varken innan eller efter mötet. Ett par citat från respondenterna i denna fråga presenteras nedan:

”Jag känner ingen rädsla för varg men min sambo känner en viss oro för våra jakthundar då det observerades varg när jaktlagets marker förra jaktåret så han är lite mer orolig att släppa hundarna ifall varg etablerar sig kring dessa marker. Men jag själv tycker det ska finnas stora rovdjuren i hela Sverige och inte bara på en begränsad yta av Sverige för de är då konkurrensen mellan individer blir för stor och vargarna börjar söka sig närmare människor o bebyggelse. Men ser vargen som ett naturligt del av våran fauna och inget man ska motarbeta.”

”Att varje morgon vara rädd för att finna mina djur attackerade”

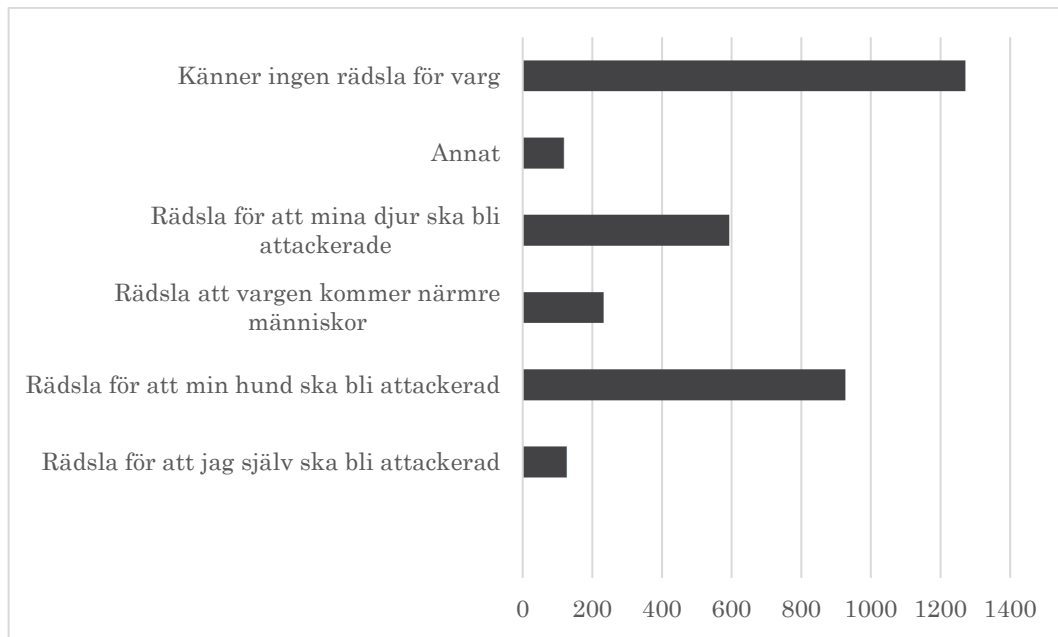
”Att djuruppfödning och naturbete inte längre är möjligt i Sverige och då minskar biologisk mångfald”

”Vargen behövs för bevarande av mångfald. Boskapsdjur går att skydda från varg genom adekvata skyddsåtgärder.”

”Att mina barn ska stöta ihop med vargflock när de leker i skogen.”

”rädsla och respekt, man blir ju även lite rädd för en polis även om man är laglydig. En känsla som kommer, byggd till stor del på vargens rykte eller människans inställning till varg, mycket rädslor och ilska som sprids.”

”Om man skadar sig medans man är i skogen så är jag rädd för att vara ett lätt byte”

Figur 5. Figuren visar fördelningen av svar på frågan "om du känner en rädsla för varg, vad är det du känner rädsla för". Resultatet presenteras i antal (n= 3265).

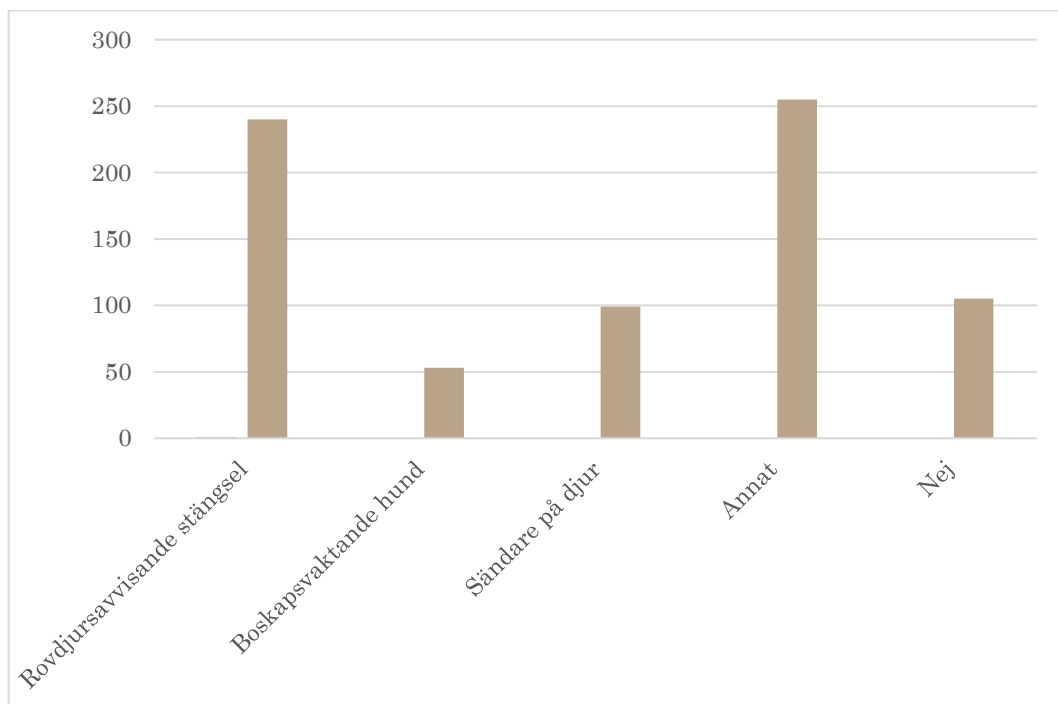
763 personer (39 %) angav att den rädsla de känner kommer från egna erfarenheter. 751 personer (38 %) angav att de känner rädsla på grund av andras berättelser/erfarenheter. 507 personer (26 %) angav att det är på grund av medierapporteringen de känner rädsla och resten av respondenterna angav "annat" som svar. Totalt var det 1976 respondenter på denna fråga. Därefter fick respondenterna bedöma tre påståenden genom att ange i vilken grad de instämde i respektive påstående (Fig. 6).

	1 Håller inte med alls	2	3	4	5 Håller med helt och hållet	
Under de senaste åren har min rädsla för vargen ökat	1732 (53 %)	178 (5 %)	348 (11 %)	278 (9 %)	730 (22 %)	n: 3266
Under de senaste åren upplever jag ökad rapportering om varg i media	252 (8 %)	364 (11 %)	822 (25 %)	650 (20 %)	1168 (36 %)	n: 3256
Under de senaste åren har min åsikt kring varg och dess förvaltning ändrats	1960 (60 %)	316 (10 %)	330 (10 %)	265 (8 %)	379 (12 %)	n: 3250

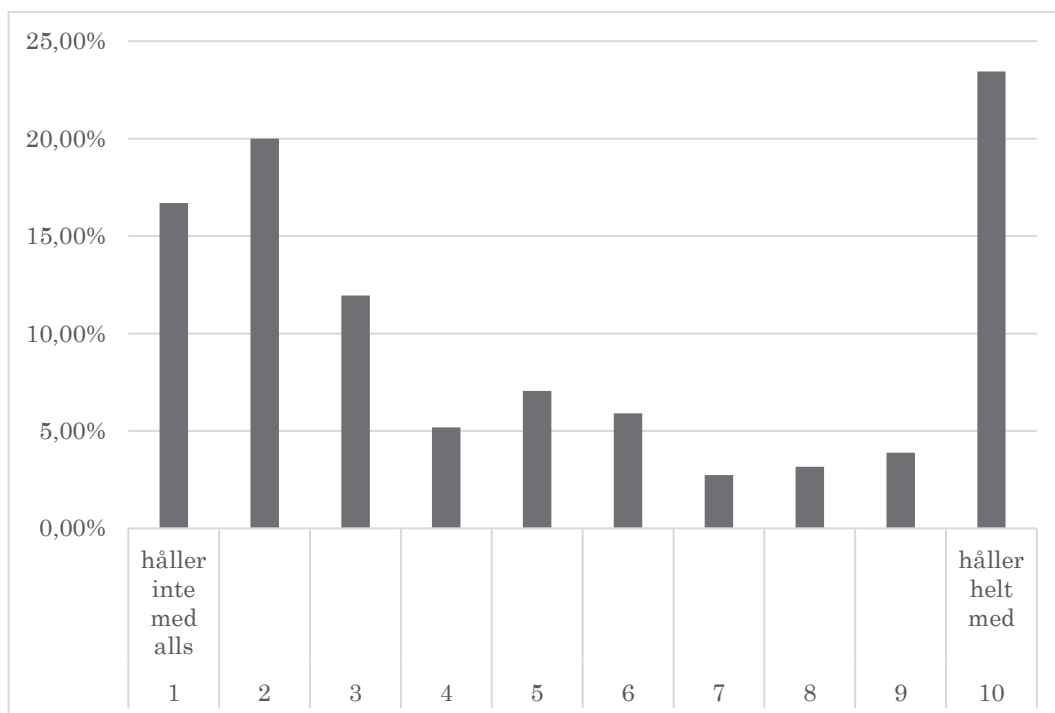
Figur 6. Tabellen visar hur respondenterna svarade på ett antal olika påståendena om attityden till varg. De siffror som är skrivna i fetstil indikerar det alternativet som fick flest svar.

Följande del av enkäten riktade sig endast till de respondenter som svarat att de bedriver djurhållning. De respondenter som svarade att de ej bedriver djurhållning gick automatiskt vidare i enkäten och hoppade över denna del. Svaren på de första frågorna i denna del nämns ovan i resultatdelen av detta arbete. På frågan ”känner du till att det finns förebyggande åtgärder som görs för att undgå en vargattack” svarade 844 (80 %) ”ja”, 183 personer (17 %) svarade ”nej” och 23 personer

svarade ”ja, men har ej behov av dessa”. Totalt svarade 1050 personer på denna fråga. 240 personer (35 %) svarade att de använder sig av rovdjursavvisande stängsel (RAS). 255 personer (38 %) svarade ”annat” (Fig. 7). Av de som använt sig av någon av dessa förebyggande åtgärder svarade majoriteten (65 %) att dessa ej hjälper. 18 % upplevde att RAS hjälper, 7 % svarade att boskapsvaktande hundar hjälper och 4 % svarade att sändare på djur hjälper mot vargattacker. 984 respondenter hade aldrig varit utsatta för en vargattack, varken innan eller efter någon förebyggande åtgärd mot rovdjur satts in. 82 svarade att de varit utsatta efter att förebyggande åtgärder satts in och 62 personer svarade att de varit utsatta för en vargattack innan förebyggande åtgärder satts in. Respondenternas svar varierade kraftigt när det gällde om de upplevde att de förebyggande åtgärder de vidtagit var hjälpsamma. 163 personer (23 %) upplever att de hjälper medan 116 personer (17 %) upplever att de inte hjälper alls (Fig. 8).

Figur 7. Figuren visar fördelningen av svaren på frågan om man har vidtagit åtgärder mot varg. Resultaten presenteras i antal. (n= 678)

Figur 8. Figuren visar fördelningen av svaren på påståendet "Jag känner mig trygg med de förebyggande åtgärder jag gjort". Resultaten presenteras i procentandel. (n= 695)

Nästkommande del i enkäten riktade sig återigen till alla respondenter. Den första frågan i denna del handlade om huruvida man anser att media har påverkat sin egen syn på varg. Denna fråga fick 2846 svar. De allra flesta ansåg att media inte påverkat. (Fig. 9). Majoriteten av respondenterna (2145 personer) ansåg att de inte påverkades av media när det kommer till deras syn på varg. 642 personer ansåg att media påverkat deras syn på varg på ett negativt sätt och 168 personer ansåg att media påverkat deras syn på varg på ett positivt sätt. Nästkommande fråga handlade om huruvida respondenterna ansåg att de, med mer kunskap kring vargens roll som toppkonsument samt dess roll i ekosystemet, skulle få en förändrad syn på varg. Denna fråga svarade 2949 personer på, varav 2386 personer (81 %) svarade nej och 563 personer (19 %) svarade ja. Respondenterna hade efter denna fråga möjlighet att fylla i en fritext-ruta där de kunde beskriva varför de ansåg att deras syn skulle ändras/ inte ändras. Många av dessa svar handlade om att man ansåg att ens åsikt inte behöver/ ska ändras och att den även med mer faktabaserad information inte kommer ändras. Det fanns även vissa som ansåg att det är viktigt för allmänheten att veta om hur viktig vargen är, utifrån ett ekosystems perspektiv. Bland svaren är det även många som ansåg att vargen

utrotades förr av en anledning, och att det bör hända igen. Nedan följer några citat från respondenterna:

”Utifrån erfarna lantbrukare och deras berättelser kring skadan som vargen utför kommer min bild av dess roll fortfarande bestå negativ. Möjligtvis om utbildning och nya kunskaper få en inblick i varför vargen fortfarande kvarstår kan ge en ökad förståelse för varför stat/länsstyrelse/Naturvårdsverket vill ha kvar vargen i den svenska biologiska mångfalden. Men däremot tror jag att min personliga åsikt kommer kvarvara negativ utifrån ett jordbruks/lantbrukares perspektiv.”

”Jag har redan stor kunskap om varg, gått utbildning kring varg bla, och har en mycket positiv syn på att vargen tillhör vårt ekosystem.”

”Sveriges ekosystem klarade ett århundrade utan varg. Tror att det finns större hot mot ekosystemen som vi bör fokusera mer på.”

”Den har fortfarande inget existensberättigande”

”Jag har alltid tyckt om vargar, jag går mycket i skogen med mina hundar var aldrig känt mig rädd för någonting. Våra rovdjur hjälper till att hålla balansen i naturen, människan, bara rubbar balansen. Människan måste sluta döda våra rovdjur.”

”Min syn på vargen har länge varit och är fortfarande att det är en viktig toppredator som är viktig för att en biologisk balans och biologisk mångfald skall kunna upprätthållas i naturen. Regeringens beslut om att sänka vargstammen till endast 170 individer kommer att bli den definitiva sista spiken i kistan för Sveriges vargstam. Samtidigt som skyddsnivån för vargar i Europa ändras från "strikt skyddad" till "skyddad"... Allt pekar till vargens nackdel och jag vill påstå att allt negativt som skrivs i media om varg har varit av ondo, eftersom journalisterna har för dåliga kunskaper om vargen som art. Vore bra om du i din undersökning förhoppningsvis kan komma fram till att majoriteten av oss svenskar vill se en levande och frisk vargstam.”

”Ett djur som inte fyller nån funktion”

”Jag tror att de som är positiva till mer varg är matade med fel information. Vi som lever i och utav natur vill fortsätta att göra det. Stadsbor har tappat verklighetsuppfattningen och närhet till skog och det vilda. Det fungerar inte som i naturprogrammet på teve.”

”Jag har en positiv syn på vargen och väljer att läsa positiva och faktabaserad info. Är övertygad att skrämselfpropagandan har en negativ påverkan på de flesta människor, tyvärr”

”Vargens återkomst har påverkat mig mycket negativt. Mitt största intresse är löshundsjakt och det som tidigare var rekreation av högsta klass, är idag ett ständigt stressmoment, pga av vargförekomst på jaktmarken. För mig är allt som har med vargen att göra, bara negativt och ger olustkänslor. Jag anser att dagens vargpolitik är under all kritik. Ingen som helst förståelse för oss på landsbygden, som ska dras med eländet. Känner ingen som saknade vargen innan den åter inplanterades. Nollvision är det enda som gäller”

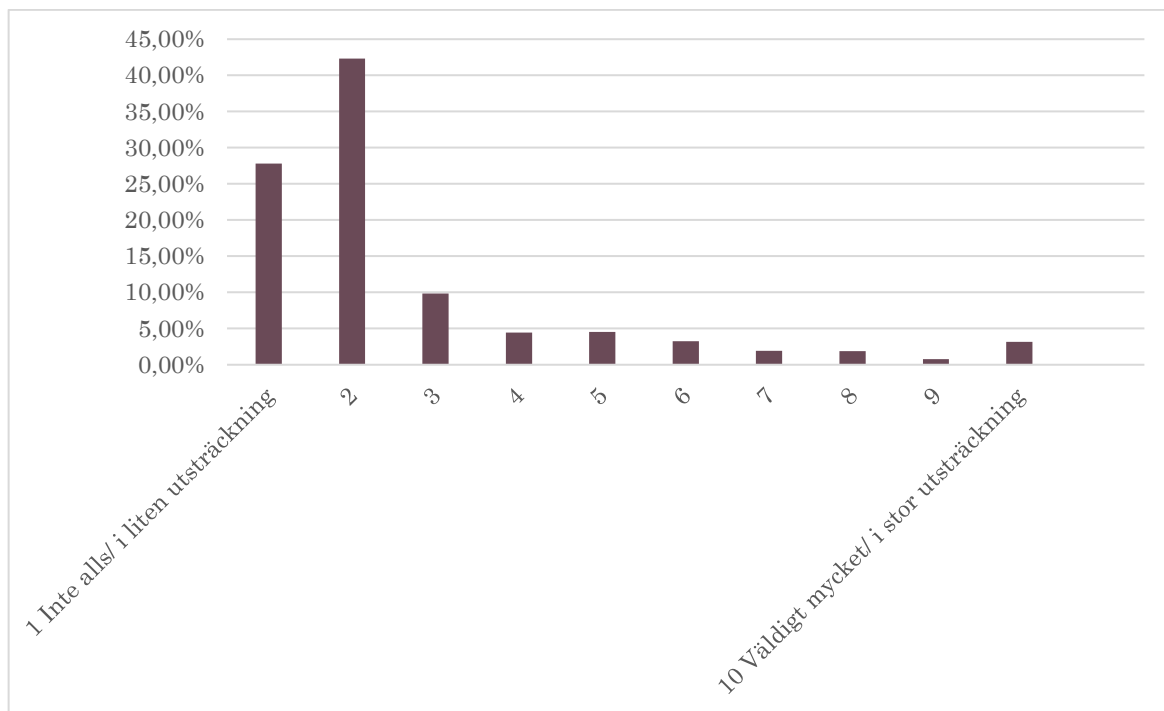
”Jag var mer positivt inställd till varg tidigare. Upplever att de är orädda och rör sig nära människor och djur. Om det inte stämmer skulle jag troligen vara mer positiv”

”Jag tycker varg ska finnas i vår natur, jag vistas ute i naturen, delar av min familj jagar. Min övertygelse är att vi kan samexistera med varg”

”Jag är kunnig i hur viktig varg och andrs toppredatorer är för den biologiska mångfalden. Det är människans ansvar att skydda sina tamdjur med rovdjursavvisande stängsel/boskapsvaktande hundar och på det sättet undvika rovdjursattacker. Vargstammen är idag alldeles för liten och det har medfört kraftig inavel. Det behövs även mer varg för att hålla en balans och sund stam av t ex älg, rådjur, hjort, vildsvin.”

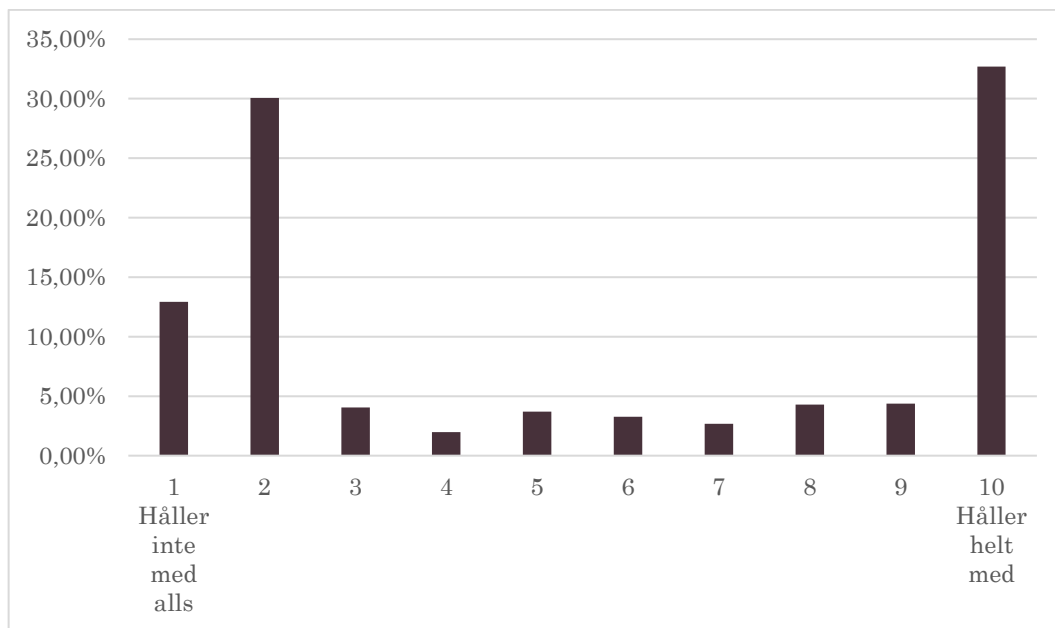
”Det skulle inte förändra allt vargen utsätter djurhållare för med dödade djur o tamdjur och dessutom förändras friheten att kunna gå i skog o natur utan risk för att hund eller kanske tom barn attackeras. Ingen vill ta den risken för sin älskade familjemedlem”

”Vargen var utrotad och ska inte finnas i Sverige”

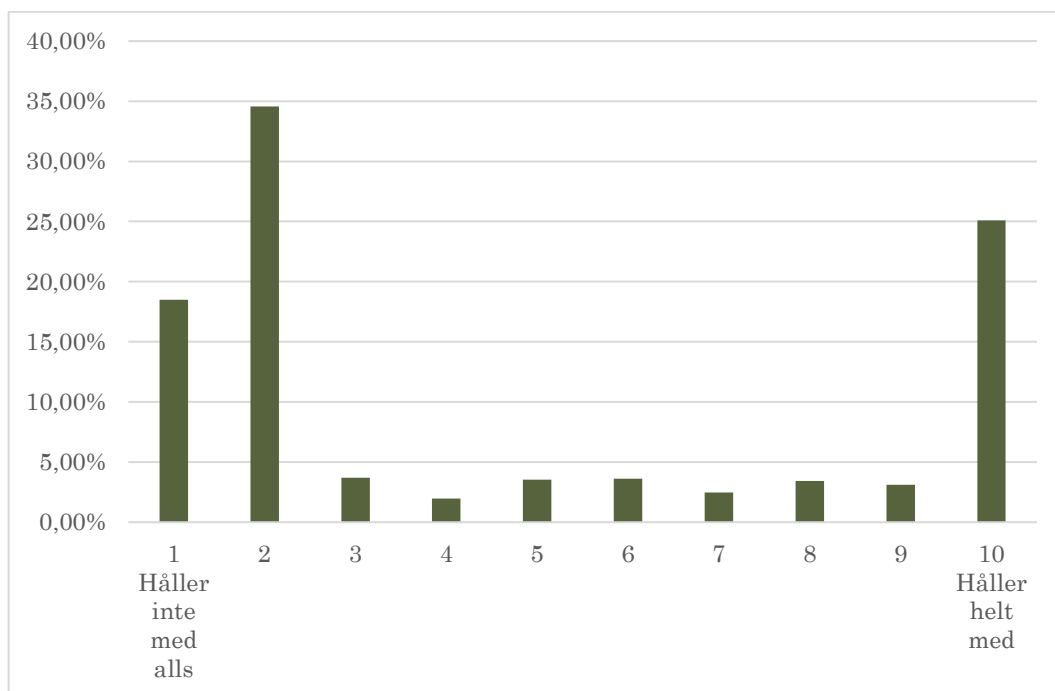

Figur 9. Figuren visar fördelningen av svaren på frågan "Tror du att media påverkar din syn på varg?". Resultaten presenteras i procentandel. (n=2846)

Den sista delen av enkäten bestod av ett par påståenden som respondenterna skulle svara på, utifrån i hur stor grad de höll med påståendet. På det första påståendet, "vargen spelar en nyckelroll i vårt ekosystem då den är en toppkonsument" svarade 913 personer (33 %) att de helt och hållet håller med. 361 personer (13 %) svarade att de inte håller med alls (Fig. 10). Nästa påstående löd "den skyddsstatus som finns för varg idag bör fortsätta vara densamma". Även i detta påstående var svaren väldigt varierande, där de flesta respondenterna antingen svarade att de höll med helt eller inte höll med alls. (Fig. 11). De sista frågorna i enkäten var tre påståenden om "vad vargen betyder för mig" som respondenterna skulle svara på, utifrån i hur stor grad de höll med om dessa påståenden. Dessa svar presenteras i tabellen nedan (Fig. 12).

Figur 10. Figuren visar fördelningen av svaren på påståendet "vargen spelar en nyckelroll i vårt ekosystem då den är en toppkonsument". Resultaten presenteras i procentandel. (n=2793)

Figur 11. Figuren visar fördelningen av svaren på påståendet "den skyddsstatus som finns för varg idag bör fortsätta vara densamma". Resultaten presenteras i procentandel. (n=2791)

	1 Håller inte med alls	2	3	4	5 Håller med helt och hållet	
För mig är det viktigt att det finns vilda vargar i Sverige	1098 (39 %)	222 (8 %)	128 (5 %)	107 (4 %)	1243 (44 %)	n: 2798
För mig är vargen en symbol för den svenska naturen	1234 (44 %)	181 (6 %)	167 (6 %)	174 (6 %)	1040 (37 %)	n: 2796
Jag personligen känner att jag bryr mig mycket om vargar	1031 (37 %)	277 (10 %)	264 (9 %)	237 (8 %)	985 (35 %)	n: 2794

Figur 12. Figuren visar hur respondenterna svarade på de olika påståendena. De siffror som är skrivna i fetstil indikerar det alternativet som fick flest svar.

3. Diskussion

Detta arbete syftade till att få en uppfattning om vad människor har för attityd och inställning till vargar i Sverige. Målet med arbetet var även att undersöka om det är några specifika faktorer som bidrar till människors eventuella rädsla för vargen. Det som blev tydligt utifrån denna enkätstudie var att varg-frågan väcker mycket känslor och att åsikterna kring varg är många. Liknande studier och enkäter har gjorts tidigare i Sverige, däribland ett arbete där man under året 2003 undersökte människors attityder till vargar. Författarna kom fram till att en stor del av folks åsikter beror på huruvida nära man befinner sig till ett vargrevir, men att det även till stor del beror på andra faktorer (Karlsson & Sjöström 2007). Denna studie skulle testa om människor som har ett längre avstånd till ett vargrevir också är mer positivt inställda till bevarandet av vargar. En enkät skickades ut till 4050 personer i åldrarna 18–84 år. Man använde sig av SCBs register och enkäten skickades ut slumpmässigt. De resultat man fick utifrån denna studie var att de personer som uppgav att de hade boskapsdjur, jagade och/eller hade en jakthund var generellt sätt mer negativt inställda till vargar (Karlsson & Sjöström 2007). Min enkät visade på liknande svar, där många respondenter som uppgav att de var djurhållare också kände en negativ attityd och/eller rädsla för varg. Huruvida de tillfrågade personerna hade sett en vild varg eller inte verkade inte ha en direkt koppling till attityd (Karlsson & Sjöström 2007). Författarna Karlsson & Sjöström beskriver i detta arbete att många tidigare studier som gjorts på detta ämne kommit fram till att erfarenheten av att exempelvis sett en varg direkt korrelerar till en negativ attityd, medan de själva menar att det inte nödvändigtvis är så (Karlsson & Sjöström 2007). Detta resultat kan direkt jämföras med resultaten från enkäten i detta studentarbete, där det utifrån fritextfrågorna framgick att det fanns många respondenter som själva mött en varg, men som ändå hade en positiv attityd mot vargen och att denna attityd inte ändrats efter ett möte. Människors attityd verkade i stället vara mer kopplad till huruvida man varit med om en negativ händelse kopplat till varg (exempelvis att varg attackerat djur). Det som man dock behöver ha i åtanke vid jämförelse av dessa resultat är att dagens vargpopulation är på cirka 300 individer, medan det år 2003 fanns omkring 100 individer (Karlsson & Sjöström 2007).

Utifrån resultaten drog författarna Karlsson & Sjöström även slutsatsen av att ens personliga erfarenheter inte direkt kan kopplas till att man har en negativ attityd mot varg. Av de tillfrågade hade mindre än 1 % av jägare någon gång varit med om att en varg attackerat deras hund, och ca 1,3 % av boskapsägare hade mellan åren 1997 och 2004 varit med om en vargattack (Karlsson & Sjöström 2007). Det som man i denna studie påstår kan kopplas direkt till en negativ attityd är andras

berättelser och erfarenheter, så som vad man hör från sina bekanta, media eller andra (Karlsson & Sjöström 2007).

De slutsatser som författarna till den aktuella studien drog överensstämmer med resultaten i detta studentarbete. På frågan om varifrån ens rädsla för varg kommer svarade 38 % (751 personer) att den kommer från andras berättelser. 26 % (507 personer) svarade att rädslan kommer från medierapportering. 39 % svarade att rädslan kommer från egna erfarenheter, vilket även det är ett svar som skulle kunna tolkas på olika sätt. Har man exempelvis sett med egna ögon att ens grannars, familjs, eller vänners djur blivit attackerade av en varg är detta en form av "egen erfarenhet", även om det inte betyder att det är ens egna djur som blivit drabbade. Resultaten från denna studie visar att en stor del av respondenterna ansåg att deras egen rädsla faktiskt kommer från indirekta erfarenheter. Även i fritextsvaren var det många personer som skrev att medierapporteringen om varg är en anledning till att man känt/känner rädsla samt att vissa personer beskrivit att man, med en annan typ av informationskällor antagligen hade känt mindre rädsla.

Det är dock svårt att "kräva" av allmänheten att vara påläst kring vetenskaplig forskning, och även om sådan litteratur skulle vara mer lättillgänglig är det inte säkert att personer som har en specifik åsikt skulle ändra den på grund av något de läser. Detta är även något som många av respondenterna beskrev i fritext-frågan som handlade om huruvida man ansåg att ens attityd till varg skulle ändras med mer utbildning kring ämnet. Det var många respondenter som exempelvis skrev att oavsett hur påläst man är hindrar inte detta vargen från att ta tamboskap eller attackera hundar. Att man har direkta eller indirekta erfarenheter kopplade till varg gör det även förmodligen svårare att ändra sin åsikt, oavsett om det skulle vara till en mer positiv eller mer negativ åsikt. Något man själv upplevt eller fått höra från en person eller källa som man litar på väger förmodligen tyngre än att man skulle läsa en vetenskaplig text om vargens roll i ekosystemet.

Människors upplevelse av ett djur påverkas mycket av vilken kunskap och information man har om djuret (Castillo-Huitrón et al. 2020). Dessa upplevelser samt attityder spelar i sin tur en viktig roll i hur en eventuell populationsökning av en art kan se ut (Castillo-Huitrón et al. 2020). Ett exempel som tas upp av dessa författare var att vid en återintroduktion av varg i Mexiko var det främsta skälet till motstånd den sociala acceptansen av detta, då vargen hade i princip blivit utrotad på grund av konflikter mellan djurhållare och varg (Castillo-Huitrón et al. 2020). Resultaten från min enkät kan till viss del jämföras med detta, då det utifrån resultaten var relativt uppenbart att en stor del av respondenterna ansåg att vargen, som en gång varit utrotad, inte hör hemma i Sverige och att populationen blivit alldeles för stor.

Ett par frågor i denna enkät är inspirerade av en studie från 2001, som också var en enkätundersökning om människors attityder till varg. Denna studie delade upp svaren i fyra grupper; jägare, icke-jägare, samt jägare och icke-jägare bosatta på landsbygden, i områden med och utan varg (Ericsson & Heberlein 2003). Man skickade ut enkäten via mejl. De personer som fick enkäten var slumpmässigt utvalda svenska medborgare i åldrarna 16–65. Det var 1734 personer som svarade på denna enkät. Enkäten skickades ut till totalt 2216 personer. De resultat som författarna fick utifrån enkäten var att det var en stor del av respondenterna som var likgiltiga gällande varg (Ericsson & Heberlein 2003). Icke-jägare hade överlag en mer positiv attityd till varg, jämfört med jägare, där en fjärdedel av jägare bosatta i vargområden svarade att de gillar att det finns varg (Ericsson & Heberlein 2003). Resultaten visade även att alla fyra grupper av respondenter i någon utsträckning anser att vargen ska existera vilt i Sverige. Man såg också att gruppen jägare och människor bosatta i vargområden tenderar att vara mer negativt inställda, något som författarna också antar kommer öka i och med vargens ökande population (Ericsson & Heberlein 2003). I min enkät kan man se att detta är något som ökat i och med att vargens population ökat. När denna (Ericsson & Heberlein 2003) enkät gjordes 2001 hade det inte gått speciellt lång tid sedan vargpopulationen i Europa och Skandinavien sakta börjat öka, efter att de varit nästintill utrotade. Detta är också något som respondenterna i min enkät svarar på i fritextfrågorna; att ”vargen varit utrotad en gång och att de borde vara det igen”. Många skriver även att de upplever att vargen kommit närmre människor de senaste åren, vilket de upplever som ett hot. Detta, i kombination med att media rapporterar om vargattacker allt oftare samt människors berättelser sinsemellan, kan vara en förklaring till varför många uppger att de inte anser att varg bör finnas i Sverige och att de har en negativ inställning till arten. Samtidigt skriver även författarna till studien som gjordes 2001 att det var en stor del människor som var likgiltiga inför vargens existens i Sverige, något som de menar kan leda till att dessa människor i framtiden kanske har lättare att ändra åsikt (Ericsson & Heberlein 2003). Något de också fann var att jägare, som generellt sett har mer kunskap om vilt, skogen och rovdjur än gemene man hade mer negativ attityd (Ericsson & Heberlein 2003). Detta går emot teorin att man med mer kunskap om vilt skulle kunna ha en mer positiv attityd, då de personer som i denna enkät svarade att de var positivt inställda också hade minst kunskap (Ericsson & Heberlein 2003). Här kan man dock diskutera vad för typ av kunskap som styr ens åsikt åt vilket håll.

Sannolikheten att jägare med en negativ inställning till varg skulle ändra sin åsikt till en mer positiv är relativt liten, vilket även framgår i min enkät, där respondenter uttrycker detta med kommentarer som exempelvis: ”Mer kunskap kommer inte ändra min åsikt”. Det verkar, som också tidigare nämnt, att indirekta och direkta erfarenheter är det som i många fall kan styra en persons inställning.

Studien från 2001 nämner att de personer som är likgiltiga gentemot varg också har potential att lättare byta sin åsikt, beroende på vad de hör från andra (Ericsson & Heberlein 2003). Den undersökningen är från 2001 och på den tiden låg vargpopulationen på ungefär 100 individer (Ericsson & Heberlein 2003). Idag är den siffran drygt 300 individer, vilket är betydligt mindre än i flera andra europeiska länder men med detta har attityder kring varg ändrats. Från min enkät är det tydligt att vargfrågan är en polariserad fråga med två tydliga läger; personer som tycker att vargen är en självklarhet i den svenska naturen och personer som inte tycker att det borde finnas vild varg i Sverige. Något som också var intressant var resultatet från Kruskal-Wallis testet som tydde på att det är män som känner rädsla för varg, i större utsträckning än kvinnor. Detta behöver inte nödvändigtvis tyda på att män är mer rädda för sin egen skull, utan har förmodligen att göra med att de som är jägare till största del är män (*Svenska Jägareförbundet* 2024). Av de svaren som visades i denna enkät är det tydligt att ett stort antal respondenter är rädda för sina jakthundars skull, och att man anser att vargen inskränker på jägarnas och hundarnas rätt att vistas i skog.

De skillnader som finns mellan tidigare gjorda enkäter och denna kan bero på olika faktorer. De studier som gjordes i Sverige är från flera år sedan, där det sedan dess ändrats mycket, både i viltförvaltningen och människors kunskapsnivå samt intresse inom ämnet. En litteraturstudie från 2024 som jämförde olika enkätstudier om attityd mot vargar i Europa, Nordamerika, Asien och Skandinavien (Barmoen et al. 2024), visade på vissa likheter med denna enkät. Enligt författarna var det en större andel människor som bodde närmre ett vargrevir eller vargområde som hade en mer negativ attityd mot varg, jämfört med de som bodde i områden utan varg eller där varg precis hade återintroducerats (Barmoen et al. 2024). Här antyds det att tiden som man har bott nära vargen ofta (men inte alltid) kan ha en korrelation till en mer negativ attityd då risken för konflikt mellan människa och varg ökar ju längre tid det går (Barmoen et al. 2024). Detta är något som också till viss del kunde påvisas i denna enkät, där flera respondenter menade att människor som inte lever nära vargen inte har samma erfarenhet och att de inte förstår problemen som varg skapar. Det är få studier som har gjort upprepade enkäter som skickats ut till samma respondenter för att få en bild av hur attityder mot varg faktiskt har förändrats under åren, och detta är något som skulle kunna ge en klarare bild av hur eller varför attityder eventuellt ändras (Barmoen et al. 2024). I enkäten som gjordes i detta studentarbete kommer det till viss del fram hur människor upplever att deras attityd och rädsla mot varg ändrats genom åren, men detta är främst genom fritextsvaren, vilket gör det svårt att sätta i jämförelse till resterande frågor. De människor som svarat på denna enkät har också, utifrån de svar som kommit in, en stark åsikt om varg vilket förmodligen gör de mer motiverade att svara, samt att denna enkät skickades i mångt och

mycket ut till organisationer som ofta förknippas med åsikter om varg, vare sig det är positiva eller negativa. Jämförs detta med andra studier som gjorts där man kunnat skicka ut enkäter helt slumpmässigt och inte till olika intresseorganisationer skulle resultaten kunnat se annorlunda ut. En majoritet av respondenterna i denna enkät angav att de upplevt en ökad medierapportering om varg de senaste åren, vilket det i sig är en slags kunskapskälla som människor inte hade samma tillgång till för 10 år sedan, när de ovannämnda enkäterna genomfördes. I början av 2000 talet hade vargen precis börjats återintroduceras och i och med detta pågick inte medierapporteringen på samma sätt. Under 2016 genomfördes en enkät i Sverige som riktade sig till jägare där man ville ta reda på hur jägare värdesätter vilka vilda djur som ska finnas i Sverige (Peterson et al. 2020). 957 av 2014 personer svarade. Över hälften av de som svarade ansåg att vargen har en plats i den svenska naturen (Peterson et al. 2020). I min enkät svarade 1098 personer (39 %) att de inte tycker att det är viktigt alls att det finns vilda vargar i Sverige. Det är inte endast jägare som svarade på just den här enkäten, men utifrån resultatet vet vi att 39 % (1307 personer) ägnar sig åt jakt.

3.1 Metoddiskussion

Efter att enkäten varit ute i ungefär en vecka informerade en respondent om att en fråga saknade svarsalternativ vilket resulterade i att ett svarsalternativ lades till. Detta kan tolkas som en eventuell felkälla då de personer som vid denna tidpunkt hunnit svara på hela enkäten inte hade detta svarsalternativ, vilket kan göra att svarsfrekvensen kan vara ojämn. Den fråga som detta handlade om var frågan om man är bosatt i en stad eller landsbygden, där svarsalternativet ”stad (100 000–200 000) fick läggas till i efterhand. Det var endast 4 % som valde detta svarsalternativ, något som i efterhand kan diskuteras om det just var på grund av att det svaret lades till senare. En annan felkälla i detta arbete är frågan om vad respondenterna hade för huvudsaklig sysselsättning, där en majoritet svarade ”annat”, vilket gör det svårt att veta vad respondenterna faktiskt ägnar sig åt. På frågan om varför man tror att man känner rädsla för varg gick det endast att välja ett av alternativen, något som också kan betraktas som en potentiell felkälla då flertalet respondenter påpekade detta i nästkommande fritext-fråga. Samtidigt är det mest troligt att respondenterna då valde det alternativ som de kände var viktigast i denna fråga. Över lag skulle det ha kunnat vara fördelaktigt att ha fler fritext-frågor där respondenterna skulle kunna förklara varför de svarat som de gjort, alternativt vad deras svar var om de på föregående fråga valt alternativet ”annat”. På frågan om vilken typ av rovdjursavvisande åtgärd man som

djurhållare använder sig av svarade majoriteten ”annat”. Efter denna fråga fanns det inte någon fritextfråga, vilket gjorde det svårt att avgöra vad för typ av åtgärder dessa personer kan ha menat. Dock skulle det i just detta arbete ta för mycket tid för att faktiskt kunna dra slutsatser, men är något som skulle kunna göras om i en eventuell liknande studie. I de fritextfrågorna som fanns var det en del personer som exempelvis skrev att de hade önskat att man kunde fylla i fler svarsalternativ på vissa frågor, som frågan om varför man anser att man känner en rädsla för varg. Detta kan också ha gjort att respondenter eventuellt inte svarade det de egentligen kände/tyckte på grund av att de egentligen hade velat fylla i fler alternativ. Enkäten för denna undersökning skickades ut till många grupper med en specifik koppling till olika intressen, som till exempel jaktgrupper eller Rovdjursföreningen. Medlemmar i dessa organisationer har ofta redan uttalade åsikter kring ett sådant ämne som varg, något som också kan ha bidragit till att svaren blev så uppdelade. En stor del av de svarande består också av personer som tog del av enkäten via utskicket i studentmejlen. I ett framtida arbete skulle det dock kunna vara fördelaktigt att, om möjlighet finns, skicka ut en liknande enkät via ett randomiserat system genom exempelvis SCB:s personregister för att få så många olika respondenter som det går.

3.2 Ekologisk hållbarhet

Rovdjur har en betydande roll i ekosystemet och även på vegetation, genom rovdjurens påverkan på växtätande bytesdjur (Gerber et al. 2024). Vargars sätt att jaga ger en indirekt och direkt påverkan på de arter som befinner sig längre ner i näringskedjan (Gable et al. 2020). Detta genom till exempel minskning av de arter som direkt jagas, samt att dessa arter ofta kan ändra sitt beteende till följd av rovdjurens predation (Ripple & Beschta 2004). Rovdjur, däribland varg, kan därför påverka andra arter och dess ekosystem även utan att denna påverkan är att dessa arter direkt jagas (Ripple & Beschta 2004). Efter att vargar till viss del ökat i population i stora delar av Europa har de även behövt anpassa sig till att stora delar av mark som förut varit orörd nu kan vara exploaterat av människor (Bojarska et al. 2017). Detta gör att både rovdjur och bytesdjur behöver anpassa sig till nya miljöer och anpassa sitt beteende utifrån detta (Gerber et al. 2024). Närvaron av vargen, som är en toppredator, leder ofta till en minskad stam av klövvilt och mer diversitet bland vegetation på dessa platser (Licht et al. 2010).

När vargen var i princip utrotad blev det en ökning av klövvilt, vilket i sin tur ledde till en ändring i vegetation i dessa områden (Ordiz et al. 2021). Det finns även vetenskap som påvisar att älgars tillväxthastighet påverkas av vargens närvaro. Denna undersökning gjordes i Yellowstone samt Isle Royale (Ordiz et al. 2021). Det är svårt att jämföra detta med hur det ser ut i Sverige, där de allra flesta områden i landet på ett eller annat sätt påverkats av människan. I sådana områden påverkar människan även djur som i "vanliga" fall är bytesdjur till varg och andra stora rovdjur (SLU, 2024). En annan publikation från SLU diskuterar vidare vargens påverkan på det svenska ekosystemet. Genom att man samlade in käkar från dödade älgar (i Sverige) kunde man komma fram till att vargar till viss del dödar sådana älgar som inte hade kunnat klara vintern, på grund av att de redan var så pass svaga (Sand et al. 2012). Författarna påpekar dock att det är osäkert i hur stor grad vargar dödar älgar som oavsett inte skulle klarat sig särskilt länge (Sand et al. 2012). Man kunde påvisa att vargens återkomst i Skandinavien påverkade diverse asätare positivt, genom att de fick en jämnare tillgång till kadaver-rester under hela året (Sand et al. 2012). Det har dock inte blivit mer för asätare att kunna äta från, då de oavsett kunnat äta från självdöda älgar samt rester lämnade efter jakt, men som ovan nämnt har det tack vare vargen blivit en jämnare spridning under året. Människor kan inte ersätta vargen som toppredator, eftersom vargen påverkar bytesdjur genom beteendeförändringar och vegetationsförändringar på andra sätt än vad människor gör (Sand et al. 2012).

3.2.1 Social och ekonomisk hållbarhet

Utifrån denna enkät samt andra studier som nämnts i detta arbete är det oundvikligt att inte ta hänsyn till det faktum att människor *är* rädda för varg. Även om det endast var 14 % som svarade att de är rädda för varg i mycket hög utsträckning var fritext-svaren mycket talande för vad en del av respondenterna tycker om varg, både ur en negativ och positiv aspekt. Att människor känner så starkt att de har en rädsla för att släppa i väg sina barn till skolan (om man bor i skog eller på landsbygden) är inget som man kan ignorera. Där blir den viktigaste frågan vad man kan göra för att få dessa personer att känna sig tryggare. Det är även osäkert om det exempelvis är den ökade medierapporteringen som är en bidragande faktor till denna rädsla eller om det handlar om andra faktorer. Enligt respondenterna i denna enkät angav även många personer att de upplever att vargen kommit närmre människor och att den är mindre skygg. Samtidigt uppgav även ett stort antal respondenter att de som bor i de södra delarna av Sverige har mycket större problem med varg samt vargattacker. Antal vargrevir har ökat i södra Sverige (SVT, 2024). Under de senaste åren har vargpopulationen i södra

delen av landet ökat, och med det även konflikter mellan människa och varg (Sveriges Radio 2023). Enligt nyhetsinslaget i Sveriges radio menar man att då det inte funnits mycket varg i dessa delar innan är människor oförberedda och använder sig inte av exempelvis rovdjursavvisande stängsel, vilket också ökar risken för att tamdjur attackeras. Enligt Viltskadecenters (VSC) Viltskadestatistik från 2023 dödades 376 tamdjur av varg (*Viltskadestatistik* 2023.). Av dessa är 362 får, åtta nötdjur och sex getter. Totalt var det 82 angrepp av varg (*Viltskadestatistik*, 2023).

När tamdjur attackeras påverkar det ägaren både ekonomiskt, och emotionellt. Som många av respondenterna beskrev i denna enkäts fritextsvar är man rädd att ha sina djur ute på bete, man är rädd för vad man kommer att möta på morgonen när man kommer ut samt att man överväger att inte ha några boskapsdjur alls på grund av rädslan för en vargattack. Ett stort antal djurägare angav även att de inte upplever att de förebyggande åtgärder de gjort mot stora rovdjur hjälper. Detta är något som man behöver studera mer, för att kunna komma fram till en lösning som gör att djurägare känner sig trygga med att de kan ha sina djur ute på bete.

Vargfrågan är även till stor del ekonomisk. I Sverige är jaktturismen något som ses som ett sätt att utveckla landsbygden, genom att man skapar en attraktion kring själva jakten; med exempelvis boende guidade turer och liknande (Andersson Cederholm & Sjöholm 2023). Vill man som markägare då hyra ut mark till jägare kan det ses som negativt att det då finns varg i området, då detta kan påverka tätheten av de djur som man vill skjuta, vilken i sin tur leder till att det blir mindre attraktivt för jägare att hyra den marken (Maria Andersson, SLU, personligt meddelande, 2 juni 2025).

En annan ekonomisk aspekt är kostnader av rovdjursavvisande stängsel. För att få beviljat bidrag för uppsättning samt underhåll behöver man som djurhållare förhålla sig till en del regler och stängslen behöver även sättas upp på korrekt sätt för att kunna söka dessa bidrag (Jordbruksverket, 2025). I ett reportage från 2023 där SVT intervjuade en djurhållare rapporteras det att bidragen som ligger på 50kr/m inte räcker till (SVT, 2023). Personen som intervjuades beskriver att detta bidrag endast räcker till själva materialkostnaderna, då personen i fråga har ett stängsel som sträcker sig 10km. Det faktum att människor känner att det inte är "värt" för de att skaffa ett rovdjursavvisande stängsel, utifrån ekonomiska aspekter kan i sin tur öka konflikten mellan varg och människa (samt även med andra stora rovdjur). För att kunna på något sätt samexistera med vargen behövs det medel för att djurhållare ska kunna känna sig trygga med att ha sina djur ute.

4. Slutsats

Detta arbete gjordes för att undersöka människors attityder och eventuella rädslor för vargen i Sverige. Arbetet syftade till att, genom enkäten, kunna få en tydligare bild av eventuella orsaker och anledningar till olika attityder. Slutsatsen i detta arbete är att attityder till varg är en väldigt polariserad fråga, där det är tydligt att man i de flesta fall antingen anser vargen som en självklar del i den svenska naturen, eller att man anser att vargen inte ska finnas i Sverige. Resultaten från denna enkät visar att människor inte känner så mycket rädsla för vargen, men att det finns en oro kring potentiella framtida vargattacker samt hur vargens spridning ska påverka landsbygden. Samtidigt är det många som inte är rädda för varg och, som ovan nämnt, anser att det är en art som ska finnas i Sverige. Det verkar vara olika faktorer som påverkar vad människor har för attityd till varg. Djurhållare och människor med husdjur känner i stor utsträckning en oro för vargattacker. Det behövs mer forskning på vad som faktiskt skulle fungera som skydd mot vargen, samtidigt som medel som exempelvis rovdjursavvisande stängsel behöver bli mer ekonomiskt tillgängligt. Människor verkar anse att det är olika faktorer som bidrar till rädsla för varg, ofta handlar det om egna erfarenheter men även på grund av medierapportering. Vargen finns i Sverige och är just nu ett skyddat djur, vilket gör att vi behöver hitta ett sätt där vi kan samexistera med vargen. Det här är även ett ämne som behöver forskas mer på, för att exempelvis få en bild av hur dagens vargar rör sig i bebodda områden i Sverige samt hur de reagerar på människor.

Referenser

- Allt fler kvinnor jagar - Svenska Jägareförbundet* (u.å.).
<https://jagareforbundet.se/aktuellt/forbundsnyheter/2024/03/allt-fler-kvinnor-blir-jagare/> [2025-05-29]
- Andersson Cederholm, E. & Sjöholm, C. (2023). *Jaktturism - avvägningar, utmaningar och möjligheter*. Naturvårdsverket.
<http://lup.lub.lu.se/record/159396e9-f059-40a9-9684-60de5f7918c1> [2025-06-10]
- Barmoen, M., Bærum, K.M. & Mathiesen, K.E. (2024). Living with wolves: A worldwide systematic review of attitudes. *Ambio*, 53 (10), 1414–1432.
<https://doi.org/10.1007/s13280-024-02036-1>
- Berge, L. (2018). *Vargattacken*. Albert Bonniers Förlag.
- Bernardi, C.D., Chapron, G., Kaczensky, P., Álvares, F., Andrén, H., Balys, V., Blanco, J.C., Chiriac, S., Ćirović, D., Drouet-Hoguet, N., Huber, D., Iliopoulos, Y., Kojola, I., Krofel, M., Kutal, M., Linnell, J.D.C., Skrbinšek, A.M., Männil, P., Marucco, F., Melovski, D., Mengüllüoğlu, D., Mergeay, J., Mysłajek, R.W., Nowak, S., Ozoliņš, J., Ranc, N., Reinhardt, I., Rigg, R., Salvatori, V., Schley, L., Sunde, P., Trajçe, A., Trbojević, I., Trouwborst, A., Arx, M. von, Zlatanova, D. & Boitani, L. (2025). Continuing recovery of wolves in Europe. *PLOS Sustainability and Transformation*, 4 (2), e0000158.
<https://doi.org/10.1371/journal.pstr.0000158>
- Bojarska, K., Kwiatkowska, M., Skórka, P., Gula, R., Theuerkauf, J. & Okarma, H. (2017). Anthropogenic environmental traps: Where do wolves kill their prey in a commercial forest? *Forest Ecology and Management*, 397, 117–125. <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2017.04.013>
- Castillo-Huitrón, N.M., Naranjo, E.J., Santos-Fita, D. & Estrada-Lugo, E. (2020). The Importance of Human Emotions for Wildlife Conservation. *Frontiers in Psychology*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01277>
- Ericsson, G. & Heberlein, T.A. (2003). Attitudes of hunters, locals, and the general public in Sweden now that the wolves are back. *Biological Conservation*, 111 (2), 149–159. [https://doi.org/10.1016/S0006-3207\(02\)00258-6](https://doi.org/10.1016/S0006-3207(02)00258-6)
- Gable, T.D., Johnson-Bice, S.M., Homkes, A.T., Windels, S.K. & Bump, J.K. (2020). Outsized effect of predation: Wolves alter wetland creation and recolonization by killing ecosystem engineers. *Science Advances*, 6 (46), eabc5439. <https://doi.org/10.1126/sciadv.abc5439>
- Gerber, N., Riesch, F., Bojarska, K., Zetsche, M., Rohwer, N.-K., Signer, J., Isselstein, J., Herzog, S., Okarma, H., Kuijper, D.P.J. & Balkenhol, N. (2024). Do recolonising wolves trigger non-consumptive effects in European ecosystems? A review of evidence. *Wildlife Biology*, 2024 (6), e01229. <https://doi.org/10.1002/wlb3.01229>
- Iliopoulos, Y., Astaras, C. & Chatzimichail, E. (2022). Dogs, not wolves, most likely to have caused the death of a British tourist in northern Greece. *Nature Conservation*, 50, 115–143.
<https://doi.org/10.3897/natureconservation.50.81915>
- Karlsson, J. & Sjöström, M. (2007). Human attitudes towards wolves, a matter of distance. *Biological Conservation*, 137 (4), 610–616.
<https://doi.org/10.1016/j.biocon.2007.03.023>
- Licht, D.S., Millspaugh, J.J., Kunkel, K.E., Kochanny, C.O. & Peterson, R.O. (2010). Using Small Populations of Wolves for Ecosystem Restoration and Stewardship. *BioScience*, 60 (2), 147–153.
<https://doi.org/10.1525/bio.2010.60.2.9>

- Linnell, J.D.C., Kovtun, E. & Rouart, I. (2021). *Wolf attacks on humans: an update for 2002–2020*. 46 Norwegian Institute for Nature Research (NINA). <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2729772> [2025-03-31]
- Miljöinvestering för rovdjursstängsel (u.å.). [text]. <https://jordbruksverket.se/stod/jordbruk-tradgard-och-rennaring/investeringsstod-for-jordbruk-tradgard-och-rennaring/stangsel-mot-rovdjur> [2025-06-10]
- Morales-González, A., Fernández-Gil, A., Quevedo, M. & Revilla, E. (2022). Patterns and determinants of dispersal in grey wolves (*Canis lupus*). *Biological Reviews*, 97 (2), 466–480. <https://doi.org/10.1111/brv.12807>
- Nyheter, S.V.T. (2023). *Fårbonden Hanna: "Rovdjursstängsel en ekonomisk katastrof"*. SVT Nyheter. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jonkoping/farbonden-hanna-fran-granna-om-rovdjursstangsel> [2025-06-10]
- Nyheter, S.V.T. (2024). *Fler vargar i södra Sverige – oro i Tjällmo efter attackerna*. SVT Nyheter. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/fler-vargar-i-sodra-sverige-oro-i-tjallmo-efter-attackerna> [2025-06-10]
- Ordiz, A., Aronsson, M., Persson, J., Støen, O.-G., Swenson, J.E. & Kindberg, J. (2021). Effects of Human Disturbance on Terrestrial Apex Predators. *Diversity*, 13 (2), 68. <https://doi.org/10.3390/d13020068>
- Peterson, M.N., Chen, A., von Essen, E. & Hansen, H.P. (2020). Evaluating how Swedish hunters determine which species belong in nature. *European Journal of Wildlife Research*, 66 (5), 77. <https://doi.org/10.1007/s10344-020-01418-6>
- Radio, S. (2023). *Flera vargattacker på kort tid i södra Sverige - Radio Sweden på lätt svenska*. <https://www.sverigesradio.se/artikel/flera-vargattacker-pa-kort-tid-i-sodra-sverige> [2025-06-10]
- Ripple, W.J. & Beschta, R.L. (2004). Wolves and the Ecology of Fear: Can Predation Risk Structure Ecosystems? *BioScience*, 54 (8), 755–766. [https://doi.org/10.1641/0006-3568\(2004\)054\[0755:WATEOF\]2.0.CO;2](https://doi.org/10.1641/0006-3568(2004)054[0755:WATEOF]2.0.CO;2)
- Sand, H., Liberg, O., Wikenros, C., Andren, H. & Ahlqvist, P. (2012). *Livskraftighet, predator-bytesdynamik och ekosystem effekter i den skandinaviska vargpopulationen 2009-2011*. <https://res.slu.se/id/publ/40101> [2025-05-22]
- Sjölander-Lindqvist, A. (2015). Targeted removal of wolves: analysis of the motives for controlled hunting. *Wildlife Biology*, 21 (3), wlb.00855. <https://doi.org/10.2981/wlb.00011>
- Vargens effekter på andra arter (u.å.). SLU.SE. <https://www.slu.se/institutioner/ekologi/forskning2/forskning/teman1/rovdjur-och-vilt/skandulv/forskning/ekosystemeffekter/> [2025-05-22]
- Viltskadestatistik (u.å.). SLU.SE. <https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/viltskadecenter/publikationer/viltskadestatistik/> [2025-03-25]
- Wam, H.K., Eldegard, K. & Hjeljord, O. (2014). Minor habituation to repeated experimental approaches in Scandinavian wolves. *European Journal of Wildlife Research*, 60 (5), 839–842. <https://doi.org/10.1007/s10344-014-0841-0>

Populärvetenskaplig sammanfattning

Idag finns det drygt 300 vargar i Sverige. Vargpopulation har ökat relativt stadigt i flera delar av världen. Med detta har dock även konflikter mellan varg och människa ökat. Dessa konflikter handlar om olika saker, men de största konflikterna handlar om att vargen attackerar tamdjur, både boskapsdjur och husdjur. Det finns även en konflikt mellan jägare och varg, där varg attackerat jakthundar samt att det finns en konkurrens mellan jägare och varg och bytesdjuren. Detta examensarbete syftade till att, genom en enkätstudie, undersöka människors attityd till varg samt undersöka vad som kan ligga bakom detta. Detta gjordes genom en digital enkätstudie som skickades ut till olika organisationer, studenter samt andra som var intresserade. Resultaten visar på att vargfrågan är en väldigt polariserad fråga, där det i många fall verkar som att man antingen anser att vargen ska existera i den svenska naturen, eller så anser man att vargen inte har någon plats här. Det som människor verkar mest rädsla för är att varg ska attackera deras djur, eller barn. Man känner även en rädsla över att vargen kommer närmre människor. Samtidigt är det också en stor grupp människor som inte känner någon rädsla och som har en positiv attityd mot vargen. Djurhållare som svarade på denna enkät anser i de flesta fall att de förebyggande åtgärder som de använt sig av för att förhindra ett vargangrepp inte fungerar och att de inte känner sig trygga med dessa åtgärder. Utifrån resultaten i denna enkät verkar det som att de allra flesta inte anser att de behöver mer kunskap kring vargen eller vad dess roll som toppredator är, samt att detta inte skulle ändra ens åsikt. Det är viktigt att respektera folks rädslor och oro, samtidigt som det också behövs mer forskning för att eventuellt kunna komma fram till något sätt där varg och människa kan samexistera.

Tack

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Maria Andersson som gav mig möjligheten att genomföra detta arbete. Tack för att du stöttat och hjälpt mig med alla frågor och funderingar jag haft. Jag vill även tacka alla personer som tog sig tid att svara på denna enkät, utan er hade det inte gått att få sådana tydliga resultat!

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Agata Musial har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.